

O nepoznatoj pjesmi o bokeljskom jedrenjaku

On Unknown Poem about Sailing Vessel of Boka

Vinicije B. Lupis

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
Područni centar Dubrovnik
e-mail: vinicije.lupis@pilar.hr

UDK 821.163.42

Stručni članak / Professional paper

Rukopis primljen / Paper accepted: 29. 1. 2013.

Sažetak

Pronalazak pjesme na hrvatskom jeziku o gradnji jedrenjaka „Pirro S”, u vlasništvu brodovlasničkog roda Sbutega iz Prčanja u Boki kotorskoj, potvrdio je još jednom tradiciju hrvatske pučke književnosti, prije svega sastavljanja prigodnica u povodu obilježavanja važnih događaja. Pjesma i pismo koji se obrađuju u ovom radu, po svemu sudeći, djelo su narodnjaka Nikole Ostojića (1803. – 1869.), jednoga od prvaka narodnog preporoda na otoku Korčuli. Pjesma o porincu jedrenjaka „Pirro S”, sagledana u tradiciji hrvatskoga prigodnog pjesništva XIX. stoljeća, vrijedan je jezični spomen kontinuiteta hrvatske pisane riječi u prijelomnim vremenima hrvatske nacionalne integracije u Dalmaciji, nastavljajući se na tradiciju dubrovačkoga književnog kruga.

Summary

The recovery of the poem in Croatian language about the building of the sailing vessel “Pirro S” owned by the shipowner family Sbutega from Prčanj, Boka kotorska, has proved once again the tradition of Croatian popular literature. It is, first of all the tradition of composition of occasional verse on the occasion of some important events. The poem and the letter which are discussed in this paper is by all means composed by Nikola Ostojić (1803. – 1869.), one of the leader of national renaissance movement of the island of Korčula. The poem on the launching of the sailing vessel „Pirro S” is discussed from the point of view of the tradition of Croatian occasional verse of the 19th century. It is a valuable language monument of the continuity of Croatian written word at the turning point of Croatian national integration into Dalmatia, thus continuing the tradition of Dubrovnik literary circle.

KLJUČNE RIJEČI

Ostojić
porincu jedrenjaka
pjesma
Sbutega
Prčanj

KEY WORDS

Ostojić
Launching Sailing Vessel
Poem
Sbutega
Prčanj

U arhivu staroga blatskog plemićkog roda Ostojić, koji se danas čuva u samostanu časnih sestara u Blatu, nalazi se zanimljiva pjesma iz XIX. stoljeća.¹ Riječ je u njoj o porincu jedrenjaka „Pirro S”, nosivosti od 353 tone, sagrađenoga 1861., u vlasništvu braće Sbutega. Plovio je pod austrijskom zastavom i pod zapovjedništvom kapetana Vicka Đurovića.² Uz taj jedrenjak vezana je tužna sudbina, koju donosi pisac monografije *Prčanj* – don Niko Luković: „U olujnoj noći od 29. siječnja 1870. prčanski brik *Pirro S*, ulazeći u Gibraltarski tjesnac, nalazeći se u blizini španjolskog grada Cadiza, natovaren željeznom rudačom, koju je vozio iz Engleske za južnu Francusku. Igla kompasa, ometana od rude, koja se na brodu nalazila, nije pokazivala točan smjer, a ni brod nije mogao da se održi u svom pravcu, uslijed žestoke struje pobjesnelog mora. Brod je pripadao Eduardu i braći Sbutega, a

njime je upravljao kap. Vicko Guerini. Na brodu se nalazila čitava njegova porodica (supruga, sin i kći). Svi su bili načisto, da im prijete strašan konac. U tom užasnom času svi su se izljubili i oprostili jedan od drugoga, budući uvjereni, da će im morsko dno biti zajednička grobnica. U dva sata po ponoći valovi su bacili brod na grebene. Tu se razbio i ubrzo potonuo. Uz napore mornara, kakve samo brodolomci doživljavaju, svi su spašeni. Kad se brod razbio, supruga kapetanova spustila se u unutrašnje prostorije, da uzme ikonu Bogorodice, koju je uvijek sa sobom nosila. Mornari su je jedva u zadnji čas za kose izvukli iz vode i spasili. Svi su ostali do zore na grebenima usprkos morskog bjesnila. Kapetanova kći bila je moja majka, na čiju uspomenu iznosim pred javnost ovaj prizor iz njezinog života.”³

Pronalazak pjesme na hrvatskom jeziku o gradnji jedrenjaka „Pirro S” potvrdio je još jednom tradiciju hrvatske pučke književnosti, prije svega sastavljanja prigodnica u povodu važnih

događaja. Na hrvatskom jugu dosad je najbolje obrađena pučka književnost zapadnog dijela poluotoka Pelješca. Među pjesmama koje su odraz visoke kulturne razine onodobnoga zapadnog Pelješca, koji je, poput Boke kotorske, svoj prosperitet temeljio na pomorstvu, i pjesma je *Poštovanoj upravi Pelješkog pomorskog društva povodom prvoga porinuća sa zavičajnoga škvara broda „Ruben” dana 20. srpnja 1876.*, koja se čuva u arhivu Pelješkoga pomorskog društva.⁴ Pjesma je na talijanskom jeziku i svjedoči o sukobu narodnjaka i autonomaša u Pelješkom pomorskom društvu, isto kao i pjesma o porincu jedrenjaka u vlasništvu narodnjaka Sbutega iz Prčanja. Pjesma i pismo, koji se ovdje donose u prilogu, po svemu sudeći djelo su narodnjaka Nikole Ostojića (1803.–1869.), isprva blatskog sindaka (1843.–1848.), a potom prvog načelnika Općine Blato, jednoga od prvaka narodnog preporoda

¹ Branko Nadilo, „Arhiv porodice Ostoić i njegova pristupačnost istraživačima i javnosti”, *Blatski ljetopis*, sv. I, Zagreb, 1995, 257 - 264.

² Niko Luković, *Prčanj*, Kotor, 2010., 220.

³ Niko Luković, nav. dj., 2012., 82.

⁴ Vinicije B. Lupis, „Pučka književnost zapadnog Pelješca od 60-ih godina 19. stoljeća do 70-ih godina 20. stoljeća (Orebić, Podgorje, Kučište, Viganj, Nakovana)”, *Dubrovnik*, 1/2, Dubrovnik, 2000., 102 - 103.

„Stimatissimo Signore!

Le ho scritto col Suo Cugino. Cugini che sian tutti, ancor Ella influisca nella presente congiuntura. Le raffermo il tema in mia partenza rapegnato. Major antem horum est charitas.

Oggi doveva seguire la variazione del Bastimento, ma la impiedi in burrasco mar'e vento. Impegnato da uno a ricordare l'epoca, feci la seguente produzione, che le trascivo.

U prigodi

Porinutja Krasnoga Driva 'Piro ΠΙΡΡΟΣ'

Gospode Bratje Sbutega

Hrabrenih Domorodacah

S'Prčanja Buke Kotorske

Na 14 ožujka 1861. U Korčuli

Od vridnih Protâ Bratje Vilović-Žiža

Pjesan.

Jutros prodiru – nek more satre:

S'Grškoga 'Piru(a) – Slavenski' vatre.

Vatreno Drivo – zafal' kantiru,

Srećna-ga Riva – tiraj K'Epiru!

Epirska stina – još slavu glasi,

I Grška Kraina – ku Marko spasi.

Spasi-je Vitez – Kog-je Brat plaka,

Ivanović Knez – zemlja mu laka!

Lako-je i Tebi – More broditi

Skladnosti u sebi – svaka-će dobiti:

Dobi Trtana – Šambek Gusara,

Atene Bana – dal po sve vike

Skladnost dobiva – Nastoj tve dike:

Dika Ti budi – s'njom mir najveće

Što blago prudi – ak'nema sreće!

Srećan – Ti vitar – More pod vincem.

Svaki Drug hitar – 'Slava Slovincem!'

Domorodcem domorodac /

Sin Krotki, Brat i drag otac.

Stimatissimo Signore!

Le ho scritto col Suo Cugino. Cugini che sian tutti, ancor Ella influisca nella presente congiuntura. Le raffermo il tema in mia partenza rapegnato. Major antem horum est charitas.

Oggi doveva seguire la variazione del Bastimento, ma la impiedi in burrasco mar'e vento. Impegnato da uno a ricordarne l'epoca, feci la seguente produzione, che Le trascivo.

U prigodi „Pirro”
Porinutja Krasnoga Driva 'Piro ΠΙΡΡΟΣ'
Gospode Bratje Sbutega
Hrabrenih Domorodacah
s'Prčanja Buke Kotorske
na 14 Ožujaka 1861 u Korčuli
od vridnih Protâ Bratje Vilović-Žiža
Pjesan.

Jutros prodiru — nek more satre:

S'Grškoga 'Piru(a) — Slavenski' vatre.

Vatreno Drivo — zafal' kantiru,

Srećna-ga Riva — tiraj K'Epiru!

Epirska stina — još slavu glasi,

I Grška Kraina — ku Marko spasi.

Spasi-je Vitez — Kog-je Brat plaka,

Ivanović Knez — zemlja mu laka!

Lako-je i Tebi — More broditi

Skladnost u sebi — svaka-će dobiti:

Dobi Trtana — Šambek Gusara,

Atene Bana — slava ne stara.

Starost dospiva — dal po sve vike

Skladnost dobiva — Nastoj tve dike:

Dika- Ti budi — s'njom mir najveće

Što blago prudi — ak'nema sreće!

Srećan- Ti vitar — More pod vincem.

Svaki Drug hitar — 'Slava slovincem!'

(a) ΠΙΡΡΟΣ ηγεμόνα των Ταρρυτινων.

Domorodcem domorodac
Sin Krotki, Brat i drag otac.

Pjesma u čast porinuća „Pirro S”, u vlasništvu obitelji Sbutega u Korčuli, 14. ožujka 1862., arhiv obitelji Ostojčić u Blatu

na otoku Korčuli.⁵ U vrijeme gradnje brika „Pirro S” korčulanska brodogradnja je u krizi jer je 1860. uvedena vojna obveza za brodograditelje pa dolazi do iseljavanja brodograditelja po jadranskim i sredozemnim pomorskim središtima. Valja pripomenuti kako je 1856. izgrađen najveći brod na korčulanskim navozima. Riječ je o briku „Ljubomirka” od 481 tone za Boža Matkovića iz Prčanja, a iste godine sagrađena su dva jedrenjaka tipa brigantin i nava za bokeljske naručitelje.⁶ Brik je građen na navozu obitelji Vilović.⁷ Pjesma

⁵ Franko Oreb, *Otok Korčula u doba druge austrijske uprave*, Split, 2007., 196.

⁶ F. Oreb, nav. dj., 2007., 102 - 109; Vinko Foretić, „Korčula u prošlosti i sadašnjosti našeg pomorstva”, *Naše more*, 2, Dubrovnik, 1954., 73 - 74; Vinko Ivančević, „Statistički podaci o korčulanskoj brodogradnji 19. i 20. stoljeća”, *Pomorstvo*, 4, Rijeka, 1954., 211 - 213.

⁷ Dušan Kalogjera, *Korčulanska brodogradnja*, Zagreb, 1998., 221.; „Brodograditelje tog prezimena nalazimo u

je, svakako, dijelom i parafraza pomorskog boja braće Marka i Joza Ivanovića u vodama Patraškog zaljeva 1756. godine. Tada je tartana braće Ivanović, „Santissimo

Korčuli u XVI., XVIII., XIX. i XX. stoljeću i tu je riječ o rodu iz kojeg potječu mnogi korčulanski brodograditelji. Već u popisu pučanstva grada Korčule iz 1594. nalazimo tri meštra prezimena Vilović: Marina, Ivana i Nikolu. Za korčulanske kalafate ukrcane na brodovima dubrovačke zastave to se prezime pojavljuje u obliku Vilović, pa se može pretpostaviti da je tu riječ o tom rodu. Marin Vilović se 1758. ukrcao kao kalafat na brod dubrovačke zastave. Godine 1782. spominje se proto Marin Vilović kao jedan od prokuratora korčulanske Universitatae, a 1795., kao proto pominje se Jakov Vilović. Za francuske vladavine 1809. god. bili su kažnjeni meštri Vinčenco Bodulčić i Ivan Vilović Žiža i zabranjen im je svaki daljnji rad na započetoj gradnji jedne pasare za koju su učinili kantir blizu stojne kuće sv. Justine u Borku. Godine 1875. Austrija je za zasluge u brodogradnji odlikovala zlatnim križem s krunom brodograđevnog konstruktora Antuna Vilovića. On je bio zaposlen kod Pelješkog pomorskog društva iz Orebića dok je imao svoje vlastito brodogradilište u Orebićima, ali i kasnije.”

Crocefisso e Madonna del Rosario” bila napadnuta od zloglasnog Hadži Ibrahima, a Dobročani su junački nadvladali Turke. Taj pomorski boj opjevao je Andrija Kačić Miošić u *Razgovoru ugodnom...* Pjesničke veze otoka Korčule i Boke očitovale su se i stoljeće prije, kada je fra Augustin Draginić Šaška (1689. - 1775.) opjevao junaštvo Đura Bana Peraštanina, poginuloga u pomorskom boju kod Drača 1716., u pjesmi „Slava u smarti ili je smart u slavi Hrabrenog Viteza Djura Bana Peraštanina Fra Augustina iz Korčule, Brat i Prijatelj, žalostan i radostan ovako pjeva”.⁸ Pjesma iz plemićkog arhiva

⁸ Vinko Foretić, »Pjesma korčulanskog pjesnika Augustina Draginića Šaške u slavu Đura Bana Peraštanina poginulog u pomorskom boju kod Drača 1716.“, *Pomorski zbornik*, 5, Zadar, 1967., 831 - 853; Goran Kalogjera, *Hrvatsko pjesništvo na otoku Korčuli*, Rijeka, 1993., 75 - 84.

Ostojčić iz Blata zanimljiv je i vrijedan spomen na razdoblje hrvatskoga narodnog preporoda u Dalmaciji i snažnih gospodarskih veza između Korčule i Boke kotorske, kao i rijedak sačuvani spomen o porinuću jedrenjaka. Jednako je tako i svjedokom hrvatstva Prčanja i njegovih brodovlasnika Sbutega, koji su očito prijateljevali s najistaknutijim predstavnicima narodnjaka na hrvatskom jugu.

Pomorski kapetan Ivan Kaznačić 1819. ispjevao je hrvatske stihove pri porinuću jedrenjaka braće Senčić, koji je nosio ime prema nadimku glasovitoga dubrovačkog matematičara i fizičara Marina Getaldića – „Bete“. Faust Galjuf (1765. - 1833.), na temelju Kaznačićevih stihova, kao i prema onima koje su ispjevali drugi dubrovački pjesnici (Bernard Zamanja, Urban Appendini, Miho Grgurević, Luka Stulli, Đuro Hidža, Marko Bruère, Antun Chersa, Jakov

Betondić, Faust Galjuf, Ivan Rosani, Rafael Radelja, Toma Chersa, Cvijeto Tvrdiša, Stijepo Olivieri) nazočni na tom događaju, sastavio je svoje najznamenitije djelo *Navis Ragusina*.⁹ Pjesma o porinuću jedrenjaka „Pirro S“, sagledana u tradiciji hrvatskoga prigodnog pjesništva XIX. stoljeća, vrijedan je jezični spomen kontinuiteta hrvatske pisane riječi u prijelomnim vremenima hrvatske nacionalne integracije u Dalmaciji onoga vremena.

Ilustracija: Željko Brguljan, Sanjam kako Boka tone, tehnika kolaž, 1993.

⁹ Albert Haler, *Novija dubrovačka književnost*, Zagreb, 1944., 23; Slavica Stojan, *Ivan August Kaznačić, književnik i kulturni djelatnik*, Dubrovnik, 1993., 19 - 20.